

Koncepce práce s návštěvnickou veřejností pro CHKO Jeseníky, NPP Jeskyně Na Pomezí a NPP Na Špičáku

Interpretační plán Domu přírody Jeseníků – Plánovací část

Zpracovatel: Dalibor Kvita

O dokumentu

Zadavatel dokumentu:

Zadavatelem tvorby Koncepce práce s návštěvnickou veřejností CHKO Jeseníky je AOPK ČR, která prostřednictvím regionálního pracoviště Olomoucko, Správa CHKO Jeseníky pracoviště v Jeseníku vykonává na území CHKO Jeseníky, NPP Jeskyně na Pomezí a NPP Na Špičáku výkon státní správy v ochraně přírody a krajiny. Tento dokument vznikl na základě smlouvy o dílo č. 06999/SOVV/21 a dle metodiky jež byla součástí příloh této smlouvy. Práce na dokumentu probíhaly v přímé součinnosti s pracovníky AOPK ČR, Správy CHKO Jeseníky.

Interpretační plán (IP) Domu přírody Jeseníky (dále jen DPJ) byl zpracován v rámci tvorby Koncepce práce s návštěvnickou veřejností CHKO Jeseníky (KPNV CHKO Jeseníky) a je jeho samostatně použitelnou přílohou. Spolu s Jednotným architektonickým konceptem, manuálem pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR (VELKOVÁ 2014) bude sloužit jakožto základní podkladový materiál pro přípravu a realizaci návštěvnického střediska CHKO Jeseníky v rámci programu AOPK ČR Dům přírody. IP je zásadním východiskem pro koncepční řešení celého areálu a budovy DPJ i pro tvorbu libreta chystaných vnitřních i vnějších expozic DP.

Dokument není vybaven analytickou částí, a to z důvodu, že vznikl jako součást KPNV CHKO Jeseníky. Analytická část je součástí hlavního dokumentu - KPNV CHKO Jeseníky. Interpretační plán obsahuje pouze plánovací a aplikační část týkající se DPJ.

Účel a cíle interpretace

Účel interpretace v DPJ

Účel interpretace v DPJ je úzce svázán s účelem interpretace celého území CHKO Jeseníky.

V rámci celého území CHKO je nejdůležitějším podnětem pro využití interpretace jako komunikační metody pro práci s návštěvníky snaha předcházet střetům zájmů ochrany přírody a krajiny s volnočasovými aktivitami a jejich komerčním využíváním. V případě již existujících negativních dopadů v území je pokud možno omezit. Interpretace má AOPK ČR pomoci s:

- usměrňováním pohybu návštěvníků v CHKO, zejména posilováním respektování klidových zón CHKO
- aktivním ovlivňováním očekávání návštěvníků (před i po příjezdu do území)
- směřováním návštěvníků k žádoucímu chování

Jedním z důležitých nástrojů interpretace v CHKO, kterým je možno na návštěvníky dlouhodobě působit, je připravovaný Dům přírody Jeseníků. Účelem vzniku tohoto domu přírody je:

- nabídnout v centrální části CHKO Jeseníky atraktivní interpretační a informační služby, které pomohou:
 - zvyšovat respektování klidových zón CHKO,
 - posilovat pocit spoluodpovědnosti za stav CHKO a působit na zodpovědné chování návštěvníků v celém území,
 - podpořit ochranu konfliktních a citlivých míst zejména v centrální části CHKO,
 - prezentovat a vhodným způsobem interpretovat hodnoty území,
- **nabídnout návštěvníkům v oblasti Karlovy Studánky vhodné zázemí,**
- **připravit návštěvníky na vstup do údolí Bílé Opavy a oblasti Pradědu s přísnou regulací vstupu do území.**

Cíle interpretace v DPJ

Obecným cílem interpretace v CHKO Jeseníky, definovaným na základě zájmů a potřeb AOPK ČR a klíčových partnerů v území, je pomoci návštěvníkům vnímat význam, krásu i zranitelnost přírody a krajiny Jeseníků, ocenit její jedinečnost i snahy o její uchování cestou spolupráce státní ochrany přírody, hospodářů, obcí, neziskových organizací i dalších subjektů, a motivovat návštěvníky k účasti na její ochraně a zachování.

Tento obecný cíl pro celé území CHKO je rovněž obecným cílem pro Dům přírody.

Obecný cíl je naplňován souborem cílů dílčích, které lze rozdělit do následujících skupin:

Cíle v oblasti vzdělávací

Uvědomit si jedinečnost a význam území v kontextu okolní krajiny i České republiky, pochopit důvody, které vedly společnost k ochraně tohoto území, i svou roli při snaze zachovat kvality tohoto území.

To znamená:

- Uvědomit si, že horská krajina Jeseníků je výjimečně křehkým, jedinečným dílem horské přírody s množstvím unikátních druhů organismů, z nichž mnohé se vyskytují pouze zde; ochrana tak cenného prostoru vyžaduje specifická pravidla.
- Uvědomit si, že Jeseníky jsou velmi vodnaté hory, jejichž hřebeny stojí v cestě vlhkým oceánským větrům, které spoluutvářejí jejich charakter a rozmanitost.
- Pochopit, že i zdánlivě nedotčená horská příroda byla po staletí různě intenzivně ovlivňována člověkem.
- Uvědomit si, že přírodu a krajinu Jeseníků ohrožuje neustále rostoucí počet sportovců, rekreantů a dalších návštěvníků, jejich stoupající očekávání a nároky. Stále ubývá míst, kde je ticho, klid, tma; ubývá míst vhodných pro nerušený život rostlin i živočichů.

- Uvědomit si, že krajina Jeseníků plní mnoho tzv. ekosystémových funkcí (mezi jinými i funkci léčivého zdroje pro lázeňství), které ke své existenci potřebujeme; ochrana přírody a krajiny chráněním biologické diverzity a ekologické stability významně přispívá k jejich zachování.
- Uvědomit si, že Jeseníky jsou součástí okolního světa a i zde se projevují očekávané i obtížně předvídatelné vlivy globalizace a změny klimatu.
- Uvědomit si, že turistika má v Jeseníkách dlouhodobou tradici; zdejší turistické cesty jsou vedeny tak, aby návštěvníkům umožnily poznat i ta nejzajímavější a nejcennější místa a fenomény hor.

Cíle v oblasti emoční

Pocítit osobní sepjetí s jedinečnou krajinou Jeseníků a probudit chuť pro území něco pozitivního udělat.

To znamená:

- Pocítit pokoru, respekt a úctu k přírodě a krajině Jeseníků, sounáležitost s ní a spoluzodpovědnost za její budoucnost.
- Pocítit respekt k mohutným silám přírody, které se podílely na vytvoření této krajiny a trvale ji ovlivňují, a jež plně poznat, předvídat a ovládnout není v naší moci.
- Pocítit touhu po zachování rostlin, živočichů a prvků neživé přírody v jejich přirozené rozmanitosti a kráse, a odhodlání vlastním dílem přispět k jejich ochraně.
- Pocítit hrdost k Jeseníkům jako k domovu a péči o ně tak vytvářet dlouhodobý a silný vztah.
- Vnímat sám sebe jako návštěvníka v tajemném světě rostlin a živočichů, cítit kouzlo možnosti spatřit například sokola jako symbol svobody.
- Vnímat význam a hodnotu zážitku z kontaktu s přírodou, který zůstává součástí našeho vnitřního světa a formuje nás.
- Pocítit vděk za léčivou sílu jesenické přírody.

Cíle v oblasti postojů a chování

Respektovat vysokou hodnotu jedinečné krajiny Jeseníků a osobně přispět k jejímu zachování pro další generace.

- Uzpůsobit chování návštěvníků tak, aby svým pobytem nezanechali v chráněném území žádnou stopu.
- Respektovat omezení vyplývající ze zákonné ochrany území a prosazovat jejich respektování mezi ostatními návštěvníky a dalšími uživateli území, a tak svým chováním přispívat k ochraně zdejší přírody a krajiny (neznečišťovat území odpady - co jsem si přinesl, to si zase odnesu, respektovat zákazy vjezdu, parkovat jen na vymezených parkovištích, tábořit jen na vyhrazených místech ad.).
- Chovat se ohleduplně k ostatním návštěvníkům a přispět tak k jejich příjemnému zážitku z návštěvy Jeseníků.
- Nezveřejňovat fotografie citlivých lokalit zejména na sociálních sítích a chránit je tak před ohrožujícím zvyšováním návštěvnosti.
- Upřednostňovat veřejnou dopravu v území i do území před dopravou individuální.

- Aplikovat poznatky a zkušenosti o fungování přírodních procesů získané návštěvou chráněných území i v krajině v okolí vlastního domova.

Cílové skupiny

Nelze předpokládat, že DPJ bude sloužit všem potenciálním návštěvníkům střední části CHKO. Vzhledem k umístění a zaměření Domu přírody jsou pro DPJ relevantní zejména následující cílové skupiny:

Organizované skupiny – zejména školy (výlety, školy v přírodě, lyžařské a turistické kurzy) a organizované skupiny seniorů či dětské oddíly jak na krátkodobých, tak na dlouhodobých pobytech. Jedná se o významné cílové skupiny, u kterých je sice míra aktuálního dopadu na území nižší, nicméně zejména u dětských skupin s předpokládaným dlouhodobým dopadem na péči o území.

Rodiny s dětmi – přistupujeme k nim jako k samostatné skupině, která má zcela specifické potřeby a očekávání a z hlediska interpretace je velmi důležitá. Jedná se jak o jednodenní návštěvníky, tak o vícedenní návštěvníky při pobytu v CHKO. Míra aktuálního dopadu na území je střední, dlouhodobý dopad na péči o území vysoký.

Turisté – skupinu společně tvoří jednodenní pěší výletníci, cykloturisté, běžkaři a milovníci pobytu v divočině (vícedenní přechody s přespáváním). Početně nejsilnější je skupina jednodenních (několikahodinových) pěších výletníků a cykloturistů. Naopak milovníci vícedenních pěších přechodů v kombinaci s přespáváním jsou ve skupině ve výrazné menšině. Míra aktuálního dopadu na území je střední, dlouhodobý dopad na péči o území je rovněž střední.

Vzhledem k lokalizaci záměru lze v budoucnu předpokládat nezanedbatelný podíl práce s cílovou skupinou, která není složena z klasických návštěvníků území. Jedná se o práci s lázeňskými hosty během jejich pobytu v Karlově Studánce.

Klíčová sdělení

Vzhledem k lokalizaci domu přírody v centrální části CHKO Jeseníky s vazbou na klíčové chráněné fenomény nebylo potřeba sdělení pro DP, oproti sdělením vycházejícím z KPNV CHKO Jeseníky, redukovat. Číslování a řazení jednotlivých dílčích sdělení odpovídá označení z KPNV.

Hlavní sdělení pro CHKO Jeseníky

Jeseníky, ač člověkem po staletí ovlivňované, jsou se svými horskými smrčínami, alpským bezlesím, lavinovými drahami, rašeliništi i přírodě blízkými listnatými lesy nezaměnitelným dílem horské přírody

v okolní kulturní krajině. Díky jedinečným přírodním podmínkám jsou domovem řady druhů, které se vyskytují pouze v této části sudetských hor.

Dílčí sdělení pro Dům přírody Jeseníků

1. Jeseníky jsou horskou krajinou formovanou tvrdými povětrnostními podmínkami a pestrým složením hornin v podloží, na kterou reagují organismy, které je osidlují.

1a. Hradba Jeseníku stavějící se do cesty větru a mrakům utváří pestrá horská bezlesí a ovlivňuje horské smrčiny při jeho hranici.

1b. Jeseníky jsou tvrdým jádrem prastarého horstva, svým pestrým složením a jemnou mozaikou vytvořily rozmanité podmínky pro život mnoha vzácných organismů.

1c. Kombinace povětrnostních podmínek a rozmanitosti geologického podloží umožnily vznik mnoha druhů organismů a jejich společenstev, které jinde na světě nenajdeme, nebo se mohou vyskytovat jen v horách.

1d. Voda ve všech skupenstvích utváří reliéf hor. Horské ledovce, déšť, mráz, půdní vlhkost a stékající bystřiny vytvářejí podobu hlavního hřbetu se skalními sruby, sutěmi, mrazem tříděnými půdami a množstvím údolí, která oddělují hřebeny vybíhající z hlavního hřbetu.

1e. Bohatství pramenů, prameništ, bystřin a rašeliništ na svazích, v horských sedlech a údolích poskytuje podmínky pro život na vodu vázaných rostlin a živočichů a ovlivňuje klima v celé oblasti.

2. Dnešní podoba Jeseníků je z velké části výsledkem spolupůsobení člověka a přírodních podmínek předurčujících využití hor v minulosti i dnes.

2a. Nerostné bohatství a bohatství lesů od středověku lákaly člověka k osidlování Jeseníků. S přibývajícím množstvím lidí v údolích začaly být využívány k hospodaření také horské polohy.

2b. Těžba lesů pro zpracování kovů a zemědělské hospodaření měnily krajinu, ovlivňovaly horní hranici lesa i podobu horských luk.

2c. Dobýváním kovů vznikly rozsáhlé systémy štol, které se staly domovem mnoha druhů netopýrů.

2d. V podhůří vznikaly obce s typickými vesnickými staveními, která byla přizpůsobena drsným horským podmínkám (jednotný jesenický dům, památkové rezervace).

2e. Výměna obyvatel po druhé světové válce způsobila částečné vylidnění, změnu hospodaření a vztahu ke krajině. Zároveň se rozšířilo využití hor k rekreaci a lidská práce v krajině začala různým druhům organismů scházet.

2f. Bohatství přírodních léčivých zdrojů předurčilo lázeňské využívání Jeseníků, což na nich zanechalo trvalé stopy.

3. Jeseníky potřebují aktivní péči a ochranu, aby byly stále domovem vzácných druhů a útočištěm člověka před vlivem moderní doby.

3a. Ty pestré horské i podhorské louky, lesy a mokřady formované lidskou prací potřebují naši trvalou péči pro zachování jejich druhového bohatství.

3b. Probíhající klimatická změna a globalizace přivádějí do Jeseníků nové, dříve se zde nevyskytující druhy rostlin a živočichů, které jsou zdrojem nežádoucích změn ve zdejší přírodě, ohrožují existenci místních druhů a tím křehkou stabilitu a odolnost ekosystémů.

3c. Vlivem stoupající intenzity lidských aktivit v Jeseníkách mizí území ticha, klidu a tmy, nepostradatelná pro všechny živé bytosti. Je rovněž ohrožováno přírodní prostředí Jeseníků jako léčivý zdroj. Křehká společenství rostlin a živočichů i ráz krajiny je snadné poškodit nešetrným turismem a pohybem mimo stezky zejména v zimním období.

Prostředky interpretace

Návrh prostředků

Na dalších stránkách jsou uvedeny možné interpretační prostředky, které by mohly v expozicích DPB ilustrovat jednotlivá dílčí sdělení. Vzhledem k tomu, že vnější i vnitřní expozice DPB bude vznikat jako expozice autorská, není tento výčet vyčerpávající a závazný. Jedná se o inspiraci pro tvůrce expozice. Důležitý je zejména popis interpretačních cílů u jednotlivých sdělení, který je pro tvorbu jednotlivých prostředků řídicí. Jednotlivá dílčí témata byla seřazena podle míry důležitosti pro lokalitu umístění připravovaného Domu přírody.

Dílčí sdělení		Interpretační cíle	Možné prostředky interpretace
1. Jeseníky jsou horskou krajinou formovanou tvrdými povětrnostními podmínkami a pestrým	1a. Hradba Jeseníku stavějící se do cesty větru a mrakům utváří pestrá horská bezlesí a ovlivňuje horské smrčiny při jeho hranici.	<ul style="list-style-type: none">· Uvědomit si souvislost mezi orografií, povětrnostními podmínkami a místními ekosystémy.· Pocítit respekt k mohutným silám přírody, které se	Například model reliéfu s místy ukládání mas sněhu, zobrazení principu zrychlování a směrování proudění vzduchu reliéfem.

složením hornin v podloží, na kterou reagují organismy, které je osidlují.		podílely na vytvoření této krajiny a trvale ji ovlivňují, a jež plně poznat, předvídat a ovládnout není v naší moci.	
	1b. Jeseníky jsou tvrdým jádrem prastarého horstva, svým pestrým složením a jemnou mozaikou vytvořily Rozmanité podmínky pro život mnoha vzácných organismů.	· Pochopit ojedinělost geologického podkladu utvářejícího podmínky pro existenci mnoha vzácných organismů.	Například venkovní expozice hornin doplněná o biologické souvislosti (např. doplněné o klíčové druhy rostlin).
	1c. Kombinace povětrnostních podmínek a rozmanitosti geologického podloží umožnily vznik mnoha druhů organismů a jejich společenstev, které jinde na světě nenajdeme, nebo se mohou vyskytovat jen v horách.	· Uvědomit si souvislost mezi orografií, povětrnostními podmínkami a místními ekosystémy. · Pocítit respekt k mohutným silám přírody, které se podílely na vytvoření této krajiny a trvale ji ovlivňují, a jež plně poznat, předvídat a ovládnout není v naší moci.	Například nadživotní modely unikátních členovců vázaných na specifické podmínky Jeseníků, větrem modelované stromy v expozici atp.

	<p>1d. Voda ve všech skupenstvích utváří reliéf hor. Horské ledovce, voda, mráz a stékající bystřiny vytvářejí podobu hlavního hřbetu se skalními sruby, sutěmi, mrazem tříděnými půdami a množstvím údolí, která oddělují hřebeny vybíhající z hlavního hřbetu.</p>	<p>Uvědomit si, že Jeseníky jsou velmi vodnaté hory, jejichž hřebeny stojí v cestě vlhkým oceánským větrům, které spoluutvářejí jejich charakter a rozmanitost.</p> <p>Pocítit respekt k mohutným silám přírody, které se podílely na vytvoření této krajiny a trvale ji ovlivňují, a jež plně poznat, předvídat a ovládnout není v naší moci.</p>	<p>Například model vzniku mrazového srubu, schéma vzniku ledovcového karu, modely mrazem tříděných půd a sutí ve venkovní geologické expozici atp.</p>
	<p>1e. Bohatství pramenů, pramenišť, bystřin a rašelinišť na svazích, v horských sedlech a údolích poskytuje podmínky pro život na vodu vázaných rostlin a živočichů a ovlivňuje klima v celé oblasti.</p>	<p>Uvědomit si, že Jeseníky jsou velmi vodnaté hory, jejichž hřebeny stojí v cestě vlhkým oceánským větrům, které spoluutvářejí jejich charakter a rozmanitost.</p>	<p>Obrazové schéma znázorňující spolu s mapou efekt vypadávání srážek na návětrných stranách hor a směr převládajících větrů přinášejících srážky do území.</p>

Dílčí sdělení	Interpretační cíle	Možné prostředky interpretace
---------------	--------------------	-------------------------------

2. Dnešní podoba Jeseníků je z velké části výsledkem spolupůsobení člověka a přírodních podmínek předurčujících využití hor v minulosti i dnes.	2a. Nerostné bohatství a bohatství lesů od středověku lákaly člověka k osidlování Jeseníků. S přibývajícím množstvím lidí v údolích začaly být využívány k hospodaření také horské polohy.	· Pochopit, že i zdánlivě nedotčená horská příroda byla po staletí různě intenzivně ovlivňovaná člověkem.	
	2b. Těžba lesů pro zpracování kovů a zemědělské hospodaření měnily krajinu, ovlivňovaly horní hranici lesa i podobu horských luk.	· Uvědomit si, že horské louky a alpské hole vznikaly za spolupůsobení člověka a bez lidského ovlivňování zaniknou.	Průvodcované exkurze vybranými lokalitami v blízkosti DP.
	2c. Dobýváním kovů vznikly rozsáhlé systémy štol, které se staly domovem mnoha druhů netopýrů.	Uvědomit si, že Jeseníky nejsou jen svět na povrchu, ale že v nitru hor je množství lidmi vytvořených dutin, které jsou dnes významnými lokalitami výskytu netopýrů.	Např. model štoly s netopýry v expozici, nahrávky hlasů netopýrů převedené do lidmi slyšitelných frekvencí atp.

	2d. V podhůří vznikaly obce s typickými vesnickými staveními, která byla přizpůsobena drsným horským podmínkám (jednotný jesenický dům, památkové rezervace).	Pochopit, že lidová architektura typická pro území je reakcí stavebníků na místní přírodní podmínky jim dostupnými prostředky a materiály.	Například sestavitelný model domu, kresebná rekonstrukce fungování klíčových konstrukčních zvláštností jednotného jesenického domu v době meteorologických extrémů ve srovnání s jinými typy domů.
	2e. Výměna obyvatel po druhé světové válce způsobila částečné vylidnění, změnu hospodaření a vztahu ke krajině. Zároveň se rozšířilo využití hor k rekreaci a lidská práce v krajině začala různým druhům organismů scházet.	Pocítit hrdost k Jeseníkům jako k domovu a péčí o ně tak vytvářet dlouhodobý a silný vztah.	Grafické mapové znázornění změn hustoty obyvatelstva a využití krajiny.
	2f. Bohatství přírodních léčivých zdrojů předurčilo lázeňské využívání Jeseníků, což na nich zanechalo trvalé stopy.	Pocítit vděk k Jeseníkům jako k místu, které mi vrátilo zdraví.	Průvodcované exkurze vybranými lokalitami v blízkosti DP.

Dílčí sdělení		Interpretační cíle	Možné prostředky interpretace
3. Jeseníky potřebují aktivní péči a ochranu, aby byly stále domovem vzácných druhů a útočištěm člověka před vlivem moderní doby.	3a. Ty pestré horské i podhorské louky, lesy a mokřady formované lidskou prací potřebují naši trvalou péči pro zachování jejich druhového bohatství.	<ul style="list-style-type: none"> Pochopit, že i zdánlivě nedotčená horská příroda byla po staletí různě intenzivně ovlivňovaná člověkem. Pocítit touhu po zachování rostlin, živočichů a prvků neživé přírody v jejich přirozené rozmanitosti a kráse, a odhodlání vlastním dílem přispět k jejich ochraně. 	Historická fotografická dokumentace zarůstajících a znovu obnovených klíčových lokalit s hodnotnými biotopy závislými na lidské práci.
	3b. Probíhající klimatická změna a globalizace přivádějí do Jeseníků nové, dříve se zde nevyskytující druhy rostlin a živočichů, které jsou zdrojem nežádoucích změn ve zdejší přírodě, ohrožují existenci místních druhů a tím křehkou stabilitu a odolnost ekosystémů.	<ul style="list-style-type: none"> Uvědomit si, že Jeseníky jsou součástí okolního světa a i zde se projevují očekávané i obtížně předvídatelné vlivy globalizace a změny klimatu. Uvědomit si, že krajina Jeseníků plní mnoho tzv. ekosystémových funkcí, které ke své existenci potřebujeme; ochrana přírody a krajiny chráněním biologické diverzity a ekologické stability významně 	Například časová osa se znázorněním teplot, počtu letních dnů, délky vegetační doby, délky sněhové pokrývky, počátky hnízdění sýkor, prvních pozorování nově se šířících druhů atp.

		přispívá k jejich zachování.	
	<p>3c. Vlivem stoupající intenzity lidských aktivit v Jeseníkách mizí území ticha, klidu a tmy, nepostradatelná pro všechny živé bytosti. Je rovněž ohrožováno přírodní prostředí Jeseníků jako léčivý zdroj. Křehká společenství rostlin a živočichů i ráz krajiny je snadné poškodit nešetrným turismem a pohybem mimo stezky zejména v zimním období.</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Uvědomit si, že přírodu a krajinu Jeseníků ohrožuje neustále rostoucí počet sportovců, rekreatů a dalších návštěvníků, jejich stoupající očekávání a nároky. Stále ubývá míst, kde je ticho, klid, tma; ubývá míst vhodných pro nerušený život rostlin i živočichů. · Uvědomit si, že turistika má v Jeseníkách dlouhodobou tradici; zdejší turistické cesty jsou vedeny tak, aby návštěvníkům umožnily poznat i ta nejzajímavější a nejcennější místa a fenomény hor. · Ztotožnit se s existencí klidových zón a jejich rozmístěním. · Akceptovat fakt, že v některých částech 	<p>Například namodelování situace (kolik se vás vejde na vyznačený kruh) v expozici.</p>

		<p>hor je přítomnost lidí nežádoucí.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Pocítit pokoru, respekt a úctu k přírodě a krajině Jeseníků, sounáležitost s ní a spoluzodpovědnost za její budoucnost. · Přijmout pravidla pohybu návštěvníků v CHKO. 	
--	--	--	--

Jednotlivá dílčí interpretační témata by neměla být interpretována samostatně, nýbrž ve vzájemně propojených na sebe navazujících komplexech. Jednotlivé prostředky interpretace nemusí nutně sloužit pouze k interpretaci jednoho dílčího tématu, je nanejvýš žádoucí, aby navazující témata byla interpretována společně tak, aby docházelo k vzájemnému posilování efektu interpretace.